הניזקין פרק חמישי גיטין

אתמוהי קא מתמה. במדרש (שמות רבה פ׳ תשע) אמרינן כמו זר נחשבו שעובדי כוכבים כתבו את התורה ואם היה נכתב הכל לישראל היו עובדי כוכבים הכל כותבין ולהכי קאמר רחמנא אלכתוב לו רובי תורה והלא מה שכתבתי להם כמו זר נחשבו שהעתיקו זרים ובקונטרס פירש בענין אחר:

שיפורא. לפי מה שפי׳ בקונט׳ שתוקעין בע״ש קשה דבסוף פ׳ במה מדליקין (שבת דף לה:) משמע דחזן הכנסת היה מניחו בראש הגג ועוד דרב יהודה היה בפומבדיתא ורבא במחוזא אלא נראה לשון אחר שפירש שופר שבו נוהגין נדבה לתלמידים:

אלא משום חשדא. פירש ר״ת שלא יאמרו מפני החשד שמחשדים אותו לגנוב פת של עירוב אין מניחים אותו שם אבל בשיפורא ליכא חשדא שיודעין שמניחים אבל ריש מתיבתא אלחק לתלמידים:

במיזל כולי עלמא לא פליגי. אפילו נהר קטן שמימיו פוסקין כל הרואה לדלות ידיה כיון שמושך הנהר כשפשוט:

והשתא דלא איתמר כו׳. לית ליה הא דאמר בפ׳ יש נכור (נכורות דף מט:) הלכתא כשמואל בדיני וכרב באיסורי א״ל הכא מסתבר טעמא דרב אע״ג דדחקינן מתניתין אליביה:

כבי תרי עבדת לי׳. והוא סבר כיון דאמר כל דאליס גבר יכול להעריס עליהם ולא דמי דמה נפסק מילעי לא שתו ואעילאי ותתאי הוא דשיך כל דאליס גבר:

לא טעמינהו. להודיע שלא על פיו עשה ושמא מכרס דאין כאן גזל אלא מפני דרכי שלום נעלמא:

סליקו נפשייבו מהכא. פי׳ ר״ת דלעילאי אמר שאין יכול לנטות בהן משום דכל דאליס גבר וקלת משמע כן שהרי להן היה מדבר ומ״מ גרשה כפירוש הקונטרס דלגבי חרמך היה מדבר שיסתמו את מסיבתם ולא דמי לדרב ושמואל כלל:

מצודות חיות ועופות כו׳. ולא דמי למרמיקין מצודות הדג מן הדג דפרק לא יחפור (ב״ב דף כא:) דהתם אומנתו בכך ומן הדין הוא שירמיק משם דא״ל קא פסקת ליתיתי אבל הכא דאין אומנתו בכך לא הוי גזל אלא מפני דרכי שלום:

ופרשת שתויי יין ופרשת נרות ופרשת פרה אדומה א״ר אלעזר [5] תורה רוב בכתב ומיעוט על פה שנא׳ [1]אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו ור׳ יוחנן אמר רוב על פה ומיעוט בכתב שנא׳ [2]כי על פי הדברים האלה ואידך נמי הכתיב אכתוב לו רובי תורתי ההוא אתמוהי קא מתמה אכתוב לו רובי תורתי הלא כמו זר נחשבו ואידך נמי הכתיב כי על פי הדברים האלה ההוא משום דתקיפי למיגמרינהו [6]דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כתיב [2]כתוב לך את הדברים האלה וכתיב [2]כי ע״פ הדברים האלה הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי רבי ישמעאל תנא אלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות א״ר יוחנן לא כרת הקב״ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה שנאמר [2]כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל: מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום: מאי טעמא אילימא משום בבוד והא ההוא שיפורא דהוה מעיקרא בי רב יהודה ולבסוף בי רבה ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף בי אביי ולבסוף בי רבא אלא משום חשדא: בור שהוא קרוב לאמה וכו׳: איתמר בני נהרא רב אמר תתאי שתו מיא ברישא ושמואל אמר עילאי שתו מיא ברישא בדמיזל כולי עלמא לא פליגי כי פליגי במיסכר ואשקויי שמואל אמר עילאי שתו מיא ברישא דאמרי אנן מקרבינן טפי ורב אמר תתאי שתו מיא ברישא דאמרי נהרא כפשטיה ליזיל תנן בור הקרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום תרגמה שמואל אליבא דרב באמה המתהלכת ע״פ בורו אי הכי מאי למימרא מהו דתימא מצי אמרי ליה סבר מיסכר ואשקי בהינדזא קמ״ל אמר רב הונא בר תחליפא [7]השתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר [8]כל דאלים גבר רב שימי בר אשי אתא לקמיה דאביי אמר ליה לותבן מר בעידנא אמר ליה אית לי עידנא לדידי ולותבן מר בליליא א״ל אית לי מיא לאשקויי א״ל אנא משקינא ליה למר מיא ביממא ולותבן מר בליליא א״ל לחיי אזל לעילאי אמר להו תתאי שתו מיא ברישא אזל לתתאי אמר להו עילאי שתו מיא ברישא אדהכי סבר מיסכר ואשקי כי אתא לקמיה דאביי אמר ליה כבי תרי עבדת לי ולא טעמינהו אביי לפירי דהההיא שתא הנהו בני בי חרמך דאזול כרו ברישא [9]דשנוותא ואהדרוה ושדיוה בשילהי נהרא אתו עילאי לקמיה דאביי אמרו ליה קא מתקיל לנהרין אמר להו כרו בהדייהו טפי פורתא אמרו ליה קא יבשי פירין אמר להו זילו סליקו נפשייבו [7]מהתם: מצודות חיה ועופות ודגי׳ יש בהן וכו׳: [2]באוזלי ואוהרי כולי

ופרשת שתויי יין. לפי שמאותו היום ואילך נאסרו דהא בביאת אהל מועד תלה רחמנא: **ופרשת נרות.** בהעלותך [1] לפי שבו ביום התחילו להדליק: **ופרשת פרה אדומה.** לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרין לפסחיהן וקודם לכן לא יכלו לעשותה דבעינן והזה אל נכח פני אהל מועד (במדבר יט) והכי אמרינן במסכת מגילה ירושלמי [1] באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה: **רוב בכתב.** רוב התורה תלויה במדרש שכתובה למידרש בכלל ופרט וגזירה שוה ושאר מדות שהתורה נדרשת בהן: **ומיעוטה על פה.** שאין רמז ללמוד לה בתורה אלא למשה נאמר על פה: **כי על פי וגו׳.** על שבעל פה נכרת ברית אלמא איהו הואי רובא: **אתמוהי מתמה.** וכי רובי תורתי היה לי לכתוב להם והלא באותה שכתבתי להם כמו זר נחשבו: **כתיב לכתוב לך.** אלמא נכתבה: **וכתיב ע״פ.** אלמא לא נכתבה: **דבריס.** שאמרתי לך בכתב אי אתה רשאי למוסרם לישראל על פה: **ודברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן.** מכאן אתה למד שהתלמוד לא ניתן לכתב אלא מפני שהתורה משתכחת: **אילימא משום כבוד.** של בעל הבית: **והא שופר.** של תקיעת ע״ש דמעיקרא הוי בי רב יהודה שהיה רואה בפומבדיתא ולבסוף כשנפטר ומלך רבה נתנוהו בביתו ובתר רבה מלך רב יוסף והדר מלך אביי והדר מלך רבא. ורב שרירא גאון פירש בכתב תשובתו שיפורא שופר של נדבה שהיו נותנין לתוכו נדבה השלוחה לבני הישיבה כמו י״ג שופרות היו במקדש (שקלים פ״ו מ״ו): **משום חשדא.** הואיל והורגל העירוב בתוך אותו הבית אם באת לשנות את מקומו הנכנסין לאותו הבית ולא ידעו אם את העירוב יחשדו את בני החצר שמטלטלין בלא עירוב: **בני נהרא.** שדות שעל שפת הנהר: **במיזל כ״ע לא פליגי.** אם אינן סוכרים את הנהר אלא הנהר הולך כפשוטו והן דולין ומשקין והנהר מושך כדרכו כ״ע לא פליגי שכל הרודה לדלות ידיה כי פליגי במיסכר ואשקויי פי׳ שאין מי הנהר מספיקין לכולן אם יניחוהו ללכת כדרכו ורוצים העליונים לסוכרו שלא ירדו המים למטה ולהמשיך מי הנהר על ידי נגרים קטנים לתוך שדותיהן והתחתונים מעכבין עליהם לומר אל תסכרהו עד שנשקה אנחנו תחילה שמואל אמר [עילאי] שתו מיא ברישא דאמרי אנן קדמי׳ טפי ורב אמר תתאי שתו מיא דאמרי נהרא כפשטי׳ ליזיל. תנן בור הקרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום ק׳ לרב תרגמה שמואל אליבא דרב באמה המהלכת ע״פ בורו מים שמתמלא מאליו בדרך הילוכו ואין צריך לסבור הנהר אי הכי מאי למימרא פשיטא מ״ד מצי אמרי ליה מיסכר ואשקיה בהגריזא קמ״ל פי׳ הייתי אומר שיאמרו לו התחתונים הסכיר פי בורך ומלא מן הנהר כמונו כפי מה שיעלה לך במולך: אמר רב הונא בר תחליפא השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ולא כשמואל כל דאלים גבר: מצודות חיות ועופות

מר בעידנא. יושיבני אדוני לגמוד בעת קבוע: **לדידי.** לגירסא: **אתאי שתו ברישא.** ואין אתם רשאין לסוכרו: **כבי תרי.** רב ושמואל: **חרמך.** שם העיר: **שנוותא.** שם הנהר: **כרו ברישא דשנוותא ואהדרוה בשלהי נהרא.** רצו להקיף את שדותיהן במי הנהר וכרו מלמעלה לשדותיהן לגד רחש העליון של הנהר והסיבו מקצתן סביב שדותיהן ובסוף שדותיהן הסיבוהו עד שחזר ונפל לתוך הנהר (כתב)[10]: **קא מתקיל לנהרין.** נהר שלנו נתקל מפני שהסיבוהו ואינו נמשך מהר וכפי המים דרך [10]שדותינו שכן דרך הנהר המיסב אין מימיו קלין לרוץ מפני העקמומית: **כרו בהדייהו טפי פורתא.** העמיקו המים אלכם ברחש המסיבה כדי שישטפו המים במהרה: **קא יבשי פירין.** אם נעמיק יבשו חרצין שלנו כשלא יתברכו מימי הנהר יעמיקו המים ויחדל הלחלוחית ולא יגבעו המים לחרצין שים לנו: **פירין.** כמו [9]פירא דכורי (כתובות דף עט.): **אמר להו.** אביי לבני חרמך: **סליקו נפשייבו.** וסתמו את מסיבתכם: **אוזלי.** רשתות של חוטין שים להם תוך: **אוהרי.** של גמי יונקייר״ש בלע״ז:

עין משפט נר מצוה

קיג א מי׳ פ״ג מהל׳ שכירות הל״י טוש״ע חו״מ סי׳ קע סעי׳ ב וכש״ס קלט:
קיד ב מי׳ פ״ח מהל׳ זכייה ומתנה הל״ג סמג עשין עג טוש״ע חו״מ [סי׳ רעג סעי׳ יג] וסי׳ שנ סעי׳ ד בהג״ה:

תוספות רי״ד

כתבו הברייתות ורבינא ורב אשי כתבו התלמוד וכן כל חכמי הדורות כותבין פירושיהן: ומערבין בבית ישן וכו׳ פי׳ בני החצר שהיו מערבין ביניהן והיו רגילין לתת עירובן בבית אחד אל ישנו ויתנוהו בבית אחרים אלא בבית ישן שהורגלו לשומר. ומפרש בגמ׳ משום חשדא שבני אדם הנכנסים שם באותו חצר ואין רואין עירובן בבית הדגיל להן יחשדום שהן מטלטלים בחצר בלא עירוב ואתי לאינצויי בהדייהו: בור הקרוב לאמה וכו׳. פי׳ אמת המים המביאה מים מן הנהר לשדות והיו עושין בורות שאם תיבש האמה ימלאו מן הבור וישקו השדות ותקנו חכמים שימלאו הבורות שבשדות העליונות הקרובות למוצא המים ואח״כ ימלאו התחתונות מפני דרכי שלום שלא יעשו מריבה: איתמר בני נהרא רב אמר תתאי שתו מיא ברישא ושמואל אמר עילאי שתו מיא ברישא פי׳ שדות העומדות על שפת הנהר ומסתפקין ממימיו רב סבר התחתונים ישקו תחילה ושמואל סבר העליונים ישקו תחילה במיזל כ״ע לא פליגי פי׳ אם אינן סוכרים את הנהר אלא הנהר הולך כפשוטו והן דולין ומשקין והנהר מושך כדרכו כ״ע לא פליגי שכל הרודה לדלות ידיה כי פליגי במיסכר ואשקויי פי׳ שאין מי הנהר מספיקין לכולן אם יניחוהו ללכת כדרכו ורוצים העליונים לסוכרו שלא ירדו המים למטה ולהמשיך מי הנהר על ידי נגרים קטנים לתוך שדותיהן והתחתונים מעכבין עליהם לומר אל תסכרהו עד שנשקה אנחנו תחילה שמואל אמר [עילאי] שתו מיא ברישא דאמרי אנן קדמי׳ טפי ורב אמר תתאי שתו מיא דאמרי נהרא כפשטי׳ ליזיל. תנן בור הקרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום ק׳ לרב תרגמה שמואל אליבא דרב באמה המהלכת ע״פ בורו מים שמתמלא מאליו בדרך הילוכו ואין צריך לסבור הנהר אי הכי מאי למימרא פשיטא מ״ד מצי אמרי ליה מיסכר ואשקיה בהגריזא קמ״ל פי׳ הייתי אומר שיאמרו לו התחתונים הסכיר פי בורך ומלא מן הנהר כמונו כפי מה שיעלה לך במולך: אמר רב הונא בר תחליפא השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ולא כשמואל כל דאלים גבר: מצודות חיות ועופות

מסורת הש״ס

א) תמוהה יד:, ב) [ב״ב לד:], ג) [בערוך ערך בל שניא פי׳ בשם רב האי בפתיכתא ע״ש], ד) פ״א מהכלל, ה) [ויקרא י], ו) [במדבר ח], ז) [פ״ג ה״ה], ח) [בכורות מט:], ט) [ע׳ רש״ל], י) פ״א שדותיהם, כ) פי׳ פחיליה,

תורה אור השלם

1. אַבְתָּה לוֹ רֻבֵּי תוֹרָתִי כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ:
הושע ח יב
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתָב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל:
שמות לד כז

גליון הש״ס

גמ׳ תורה רוב בכתב. עי׳ בגאר שבע הוכיח פ״א בר״ה אבל בדבר שהלדוקים מודים בו:

לעזי רש״י

אוינטור״א. מקרה.
יונקיירי״ש. רשת דיג עשויה מקני סוף.

מוסף רש״י

דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה. אם תאמר היכי מצינן לקרות פרשת תמיד שחרית על פה, דהא אמרינן דבריס שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, ותרגלה למילתא לכך תקינו רבנן לומרה הכי פרשיות על פה, הוא לורך הקרבן, ובמקום קרבן משביגן להו, ולכך לא מייתינן אם יקרא אותם על פה לפי שהוא לורך הקרבן, כמו שאנו קורין בתפלת מוסף ובשבתות וימים טובים בכתוב בתורתך כדאמרינן בתענית (כח.) בתנחה יחיד קורא אותם על פה כקורין את שמע, דתלוה מפורשת בתורה לקרותו על פה (הגהה ה״א סי׳ יב).

תוספות רי״ד (המשך)

ודגים יש בהם גזל מפני דדרכי שלום פי׳ מדאורייתא עד דלא אתי לידיה לא קנייה הילכך כל הקודם זכה ואע״פ שהוא בתוך מצותו אבל מפני דרכי שלום דלא ליתו לאינצויי תקנו חכמים שיהיה

דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה. וש"ת היכי קאמרינן קשה היכי קרינן ויושע וקרינא שמע ור"ל [ב] דאין להקפיד אלא בדבר שמוציא אמרים ידי חובתן: **ותנן** המנחות והזיזרות[ג] בבמת יחיד דברי ר' מאיר. הוה מלי לשנויי מנחי היא שהרי בפי' בתרא דזבחים (דף קיז.). פליגי רבנן עליה דרבי מאיר ומסיק התם דתמחות ומזיזות אינה ביטיולין[ד] (ו) **סמי** מכאן גזירות. וה"ה דלריך כמו כן למיסמייה מהסיגי דפ' בתרא דזבחים (דף קיז: ע"ש) דאמר מנחות ומזיזות אינה ביטיולין: **אלא** ביון דהוהרו חכמות כל היכא דבעי מקריב. ולרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר דאמר מזיר אינו נידר ומידב הוא צריך לומר דלא אלא מצינו דאינה כבשים מחברון ולהקריבן בגבעון מיהו לפי מה דפרש"י פרק בתרא דזבחים (ג"ז סט) דרבנן דרבי מאיר כרבנן בתרא שבירא להו דאמרי כאן וכאן לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד קשה דא"ל היכי קאמר אבשלום אלבה נא ואשלמה אם נדרי אשר נדרתי וגו' הא לאו מידר ומידב הוא מזירות לרבנן ומ"כ כאן וכאן לא קרבו ולרבי אינו נידר אלא עולה ושלמים בלבד דרבי מאיר לא ס"ל כרבנן בתרא אלא כרבי יהודה סבירא להו דאמר דבמה גדולה אפי' מזרות נמי קרבו ורבי מאיר דאמר דאין ליה מזירות דבר המידר והמידב ק) הא מניגו לאמיר דאמרי כאן ולא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד מיהו דיימינא דהם מסמע כפרש"י מיהו תיימא לי' שמעון דאמר התם בפ' בתרא דזבחים (גז"ש) אף ליבור לא הקריבו אלא בפסחים ומזומנים הקבוע להם זמן ואמר בפ' כל שעה (פסחים לח:) זאת אומרת שאנו מודה ורקיקי מזיר נאכלין בגוב וגבעון ופרש"י שם דהייגו דלא כר"ש ולא"כ היכי קאמר אבשלום אלבה נא ואשלמה אם נדרי הרי לא היה יכול להקריבו ומירב מורי הרמ"ר דרבי שמעון לטעמייה דאמר במסכת מזיר (דף מו:) דאם גילה על שלמי נדבה יצא אמר הריני מגלח על מתה עולות יביא מתה עולות וא"ל אבשר דאבשלום נדר להביא עולות נדבה ודבר המידר והמידב קרב בבמה כל"ע ועליה היה אבשלום לבה לגלח:

ג) ולא תיסמי מנחת נסכים **ד)** ממתני' ולא קשיא כאן בנסכים הבאין עם הזבח כאן בנסכים הבאין בפני עצמן ואי **ה)** הוה ליה איגרתא מי אפשר למישלחא והא אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כותבי הלכות **ו)** כשורף התורה והלמד מהן אינו נוטל שכר **ז)** דרש **ח)** ר' יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב אחד אומר [1]כתוב לך את הדברים האלה וכתוב אחד אומר כי על פי הדברים האלה לומר לך דברים שעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב ושבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה ותנא דבי רבי ישמעאל כתוב לך את הדברים האלה אלה אתה כותב אבל אין אתה כותב הלכות **ט)** אמרי דלמא מילתא חדתא שאני **י)** דהא רבי יוחנן ור"ל מעייני בסיפרא דאגדתא בשבתא ודרשי הכי [2]עת לעשות לה' הפרו תורתך אמרי מוטב תיעקר **יא)** תורה ואל תשתכח תורה מישראל אמר רב פפא השתא דאמרת נסכים הבאין בפני עצמן קריבין אפי' בלילה נזדמנו **יב)** נסכים בלילה **יג)** מקדישין בלילה ומקריבין אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמעיה לרב פפא תניא דמסייע לך **יד)** זה הכלל כל הקרב ביום אינו קדוש אלא ביום וכל הקרב בלילה קדוש (בין ביום בין) בלילה אמר רב אדא בר אהבה **טו)** אועלות השחר פוסלת בהן **טז)** כאברין **יז)** כי אתא רב דימי א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק [3]אלה תעשו לה' במועדיכם אלו חובות הבאות **יח)** חובה ברגל לבד מנדריכם ונדבותיכם [4]לימד על נדרים ונדבות **יט)** שקרבין בחולו של מועד ולעולותיכם במה הכתוב מדבר אי בעולת נדר הרי כבר אמור נדריכם ואי בעולת נדבה הרי כבר אמור ונדבותיכם הא אינו מדבר אלא בעולת יולדת ועולת מצורע ולמנחותיכם במה הכתוב מדבר אי במנחת נדר הרי כבר אמור אי במנחת נדבה הרי כבר אמור הא אינו מדבר אלא במנחת **כ)** סוטה ובמנחת קנאות ולנסכיכם ולשלמיכם [5]מקיש נסכים לשלמים מה שלמים ביום אף נסכים ביום ולשלמיכם לרבות שלמי נזיר א"ל אביי ולימא מר שלמי פסח דאי שלמי נזיר נידר ונידב הוא **כא)** דהתניא **כב)** זה הכלל כל שהוא נידב ונידר קרב בבמת יחיד ושאינו נידב ונידר אינו קרב בבמת יחיד **כג)** ותנן **כד)** המנחות והנזירות קריבין בבמת יחיד דברי ר"מ **כה)** סמי מכאן נזירות[6] מי איכא למ"ד דנזיר לאו נידר ונידב הוא[7] והכתיב **כו)** [4]מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלבה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון כי נדר נדר עבדך וגו' מאי לאו אקרבן **כז)** לא אעיקר נדרו אמר עיקר נדרו בחברון הוה והלא בגשור הוה **כח)** אמר רב אחא ואיתימא רבה בר רב חנן **כט)** לא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון ה"נ מסתברא דאי תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק ירושלים ואזיל ומקריב בחברון ואלא מאי להביא כבשים מחברון האי אשר נדרתי לה' בחברון מחברון מיבעי ליה אלא לעולם לאקרובי ודקא קשיא לך אמאי שבק ירושלים ומקריב בחברון תיקשי לך גבעון דמקום קדוש הוא **[א]** אלא כיון שהותרו הבמות **לא)** כל היכא דבעי מקריב **לב)** [8]ארבעים שנה למאן תניא רבי נהוראי אומר משום רבי יהושע מקץ ארבעים שנה ששאלו להם מלך **לג)** דתניא אותה שנה ששאלו להם מלך אותה שנה עשירית של שמואל היתה עשר

לד) תיסמיכו נסכים. מההיא מתני' דלעיל ומני לתרוצי: **לה.** דקתני נסכים בהדי דברים שדרכן ליקרב ביום הבאין עם הזבח **לג) בפני עצמן.** אלא קדשו בשמיעת הזבח יכול להקריב בלילה: **כשורפי יד) הספרים.** אין מלילין אותן בשבת בפני הדליקה. ל"א שאסור בהשהותן כתובים דתורה שבעל פה היא: **והלמד מהן.** מתוך הספרים: **חדשה.** חדשה שלא היו יודעין לתרץ הבריתות: [ל"א] **חדשי.** כה) לחדש דבר כגון זו שחדשה היא: **מעייני בספר אגדתא.** אלא יסתכלו: **עת לעשות לה'.** כשעוסקין הדבר לשם קדושת השם ראוי לספר תורתן ומוטב תעקר כו': **השתא דאמרת כו'.** יכול להקדישן ולהקריבן בלילה (א) אחת. ל"א גרסינן עלות השחר פוסל בהן כאברים כלומר הא דאמרינן מזדמנו לו נסכים בלילה מקדישן בלילה כו) [ומקריבן]: **כאברים.** אל תמיד בפס' זבחים (פז.) וכן עיקר הגהת הרב: **חובות הבאות.** מחמת הרגל ברגל כגון עולת ראיה וחגיגה ומוספין (ב) כו): **ג) אמור נדריכם: אף נסכים ביום: לרבות שלמי נזיר.** דאי שלמי נדבה הרי כבר אמור נדבותיכם ואי משום הקישא לכתוב ולשלמים: **שלמי פסח.** חגיגת י"ד שבאהיתה חבורה מרובה נמנים על הפסח ואינו סיפק להן היו מביאין עמו שלמים ואם הפריש לשם כך ולא הקריבום יקריבום בחוה"מ דאי שלמי נזיר לא צריכי ריבוי לרבויי דמנדריכם ונדבותיכם נפקא דנזירות ע"י נדר בא עליו ונידר ונידב קרינא ביה אבל שלמי פסח חובה ניתנו כדמפרש בפסחים בפ' ואלו דברים (דף עח.): **והנזירות קרב בבמת יחיד.** אלמא נידר ונידב חשיב ליה דאי לאו הכי קרב בבמת יחיד כה) **סמי מכאן נזירות.** דאלמא"ג דנזירות בתר עליו ע"י נדר אין הקרבנות נקראין נידר ונידב דהא לא נדר אלא מן היין והקרבן מאיליו מוטל עליו חובה: **אשר נדרתי לה' בחברון.** משמע בחברון אלך ואשלמה שם נדרי והוה"ל נדר נזירות היה לאבשלום נזיר עולם היה כו) ומשלשים לשלשים יום היה מגלח ומביא קרבן ומדהלך להקריב קרבנות נזירותיו בחברון הויא בבמת יחיד במת יחיד שמע מינה נידר ונידב הוא: **לאעיקר נדרו קאי.** הא בחברון וה"ק אלבה נא לבמה גדולה ל) בגבעון דהתם הוא מזבח שעשה משה ואשלמה נדרי (ג) שנדרתי בחברון אבל לא שיביא הקרבן בחברון (לא): **והא בגשור כו'.** דלמיב כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור וגו' כ) **להביא כבשים[ב]** . ולהקריבן שוב בבמה גדולה וה"ק אשלמה את נדרי כלומר אשלמה את נזירותי ואגלח ומחברון אביא הכבשים ולהכי פריך מחברון מיבעי ליה: **בחברון.** כו כבשים שמנים במס' מנחות (דף מז.): **אלא לעולם לאקרובי.** דנזירות לג) בבמת יחיד: **דיקשי לך בגבעון.** דשם מזבח שעשה משה: עשר

לה) [ל"ל ממתניתא], **לו)** ל"ל ודלמא, **לז)** גיטין ס:, **לח)** גיטין פ:, **לט)** [ויעמ"ש מנחות ק:], **מ)** (מגיהא ר), **מא)** ל"ל ותנן ומתני' היא בתמיה ס:, **מב)** ל"ל ותניא:, **מג)** [זבחים קיח.], **מד)** [וכ"ב דימי אמר אל תמני מכאן מזירות תנאי היא כה"ל רבי מאיר ורבא רבנן מי מיכא למ"ד כו' כך מיתא ליקלוקו:], **מה)** תוספתא דסוטה פ"ג ה"ד:, **מו)** [סוטה לד: ע"ש], **מז)** מזיר ה., **מח)** סדר עולם פי"ד, **מט)** גי' רש"ק. וגי' ל"ק ומקריבן ע"ש פוסל בהו כאכיבים כו' והל"ת, **נ)** עי' ל"ק שהפך הגיגה, **נא)** [ש"ב טוז], **נב)** [עי' גי' איליקוט שהעתקתי לקמן דגמי הכל ניחא], **נג)** ל"ל הוא,

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ד מהלכות מעה"ק הלכה ס:

יח ב מיי' פ"ט מהלכות מגיגה הלכה י:

יט ג מיי' פ"ד מהלכות מעה"ק הלכה ס:

מוסף רש"י

בנסכים הבאין בפני עצמן. כגון שהביא אבא בלא נסכים ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן, יכול להביאן בלילה (מנחות מד:). כתוב אחד אומר כתוב לך כו'. אלמא נכתבה, וכתוב אחד אומר כי על פי כו'. אלמא לא נכתבה (גיטין ס:). אי אתה רשאי לאומרן בכתב. מכלל אתה למד שהלמוד לא ניתן לכתוב אלא מפני שהתורה משתכחת (שם). ושבכתב. דברים שאמרתי לך בכתב, אי אתה רשאי לאומרם על פה. לתוקפם ליסמל על פה (שם). עת לעשות לה'. ואם לא עת לעשות תקנה לשם שמים, הפרו דברי תורה לשעה הריהה (שם ס:). ואשלם את נדרי. אלבה נא מחברון ואשלם הנדר שנדרתי בגשור, כדתניא בתריה כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור, ומחברון מלי בעי הכלא לא היה שם המזבח כי אם בגבעון (סוטה לד:). להביא בבשים לעולה. דאמר מר במסכת מנחות (פז.) כבשים מחברון (שם). שנה עשירית של שמואל היתה. שאבשלום שהיה יודע שעתיד דוד למלוך מ' שנה וכשנמלכו מ' שנה שאלו ישראל מלך מיום ליום אחר שמלכו שמואל ושאול, דהיינו בתחלת המלכות ועגלתה לשיהן לפי שעדיין לא יצא מיינו של שאול בעולם ואף מיינו של שמואל בעולם שהיה נקרא מלך לא פסק, ושמים שמלך שאול בעצמו בחיי שמואל, כמו שאמרנו בפרק שלם שלא מת שמואל לפני מות שאול אלא ד' חדשים, וז"ל שמלך דוד, ועשה אבשלום ואמר עכשיו הגיע הקץ של אבא ואלבה לחברון לבקר לי שם המלוכה (גיר ה ועי"ש עוד).

שיטה מקובצת

א) דלא תיסמי אות ו' נמחק; ב) ואי אשכח גברא כתיב איגרתא והא אמר רבי והשאר נמחק: ג) כותבי הלכות כשורפי תורה. גליון פירוש כותבי תלמוד כשורפים פסוקים מן התורה דהתלמוד לא ניתן לכתוב כדאמר אלה אתה כותב כו' ואי כותב אדם אי אפשר בלא פסוקין ומאן דמשכח ליה כיון שלא ניתן לכתוב או גונזו או שורפי: ד) הלכות מדרש ואגדות אמרי דילמא. ס"א דילמא חדותא מילתא שאני. לישנא אחרינא אמרי רבנן אגרסייהו סמיכי וכיון דאיכא שכחה כתבין ומחתיין יכי משכחנא מילתא מעיינינן בספרא יכי הא דרבי יוחנן כו': ה) חיעקר אות אחת מן התורה ואל: ו) נזדמנו לו נסכים בלילה. גליון לאו דוקא נזדמנו אלא אפילו לכתחילה מותר להקדישם בלילה ולהקריבם בלילה דסד"א דנהי דקרבים בלילה מ"מ צריך להקדישו ביום קמ"ל: ז) מקדישן בלילה ומקריבן בלילה: ח) ועלות השחר. גירסת הרגמ"ה ועולת השחר: ט) כאברין דהו גירסת רש"י אבל גירסת הרגמ"ה באברין: י) חיבת חובת נמחק: יא) שקרבין בחולו של מועד ותימה אמאי לא פריך הכא כדפריך בפ"ק דביצה דקאמר

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל:

שמות לד כז

2. עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ: תְּהִלִּים קיט קבו

3. אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וּנְדָבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשֶׁלָמֵיכֶם:

במדבר כט לט

4. וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָא וַאֲשַׁלֵּם אֶת נִדְרִי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַיְיָ בְּחֶבְרוֹן:

שמואל ב טו ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בשמת וכו' **ואחת** לא גרסי' הס"ד ותמ"ל מ"ה עלות השחר וכו' מקדישן בלילה דוקא בלילה של תמיד: (ב) ד"ה חובות וכו' ומוספין הס"ד ותמ"ל מ"ה אף **נסכים ביום ולשלמיכם הרי כבר** אמור נדריכם ואי שלמי נדבה הרי כבר אמור נדבותיכם ומי משום היקשא: (ג) ד"ה אעיקר וכו' נדרי אשר נדרתי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא כיון כו'. והלך לחבורון ליקח כבשים משם וכיון שהיה שם הקריב שם: [ב] תוס' הס"ד דבריהם. לתין כו'. וכ"מ בפ"ד דתענית (כו ב ועי"ש כח ב) ובמגמה נכנסין וקונין ע"פ קונין אם שמע (וכן הסכים לגירא בלקוטי לגי"ע ת"ש פי' מ"ט):

רבינו גרשום

קרבי דהא תניא זה הכלל כו': אלא סמי מן הדיא מתניתא דאין לי. מנחת נסכין משום דהא קרבי נמי בלילה]: כי סליק רב דימי כו'. אמר א' אשכחת אניש דאזיל להתם כתבי איגרת [ושדרית ליה (ע"כ שיך לע"א) דלא תיסמי מן מתניתא מנחת נסכין: ולא קשיא. מתני' דקתני דמשקרב הזבח חייבין באחריותן כלומר אף בלילה בריהא (דהא) דתני ומנחתם ונסכיהם בלילה היינו בנסכים הבאין בפני עצמן. שלא הקדיש עם הזבח אלא שהקדישום לאחר הקרבת הזבח היום ונסכיו מיכן ועד עשרה ימים ובהנהו אמר דקרבי [אף] בלילה [והא דקתני בריהא דברים שדרכן להקריב ביום מנחת נסכים היינו בנסכים

מסורת הש"ס

הבאים עם הזבח]: כותבי הלכות. מדרש משנה ותלמוד והגדות [דברים שבע"פ ונעשין] כשורפי תורה משום דרינן של הלכות בע"פ ואינו רשאי לכותבן [וכל הלמד מן הכתב אין לו שכר: דברים שבכתב. תורה נביאים וכתובים. חדושי מילתא שאני. דבר חדוש הוה איתו היקישא ומשום הכי מותר: ל"א משום דאיכא שכחה כתבין ואמאי מתחו] מוטב שתעקר (אות אחת מן התורה) דכתיב כי על פי ומוטב הוא לכתוב כדי שלא תשתכח תורה: השתא דאמרת נסכים הבאים בפני עצמן לאחר הקרבת הזבח [ומחמת] הזבח קריבין אפילו בלילה. אם נזדמנו לו מקדישין בלילה בכלי שרת ומקריבן בלילה דחייב באחריותן: אמר רב אדא בר אהבה עולת השחר. החמיד פוסל בהן כאברין ואבריותא קאי דקתני ומתעכלין הולכין כל הלילה [כולה] (כלומר) ואם לא נתעכלו כל האברין של תמיד אם שהעלו תמיד השחר פוסלת בהן באברים אבל סידור המערכה של תמיד השחר אינה פוסלת בהן אלא הקרבת [התמיד] עצמו דכבר הרי יום ואין דרכן ליקרב ביום: [לבד מנדריכם ונדבותיכם' לימד על נדר ונדבה] שקריבין בחולו של מועד. נמי הוי (נמי) מועדיכם אבל ב"ש לא דנדר ונדבה אין קריבין ב"ש: [הא אין הכתוב מדבר אלא בעולת יולדת. ועולת מצורע דקרבי נמי בחולו של מועד: במנחת חוטא ומנחת קנאות. קרבי נמי בחולו של מועד: אף נסכים ביום. אותן הבאין עם הזבח: אלו שלמי נזיר. דקרבי נמי בחולו של מועד: ונימא מר אלו] שלמי פסח. שבאין חובה עם הפסח דכתב רובחת שלמים ואכלת שם: דאי שלמי נזיר דבר נידר ונידב הוא. דנודר אדם להיות נזיר [ומונה נזירותו ומביא אח"כ שלמיו וכבר לימד על נדר ונדבה שקרב בחולו של מועד] א"כ ולשלמיכם תו למה לי: ומגלן דנזיר דבר נידר ונידב דתנן [זה הכלל דבר הנידר ונידב קרב בבמת יחיד: והנזיר המנחות והנזיר קרבין בבמת יחיד. אלמא שלמי נזיר דבר נידר ונידב הוא מדקתני בבמת יחיד] אלא אמר רב יוסף סמי מן היהא מתניתא דהמנחות והנזירות לא תיתניה דנזירות קרב בבמת יחיד [וליכא למימר דליהוי נידר ונידב] ורב דימי סבר תנאי היא (דהא מתני' דקתני דנזירות קריבה בבמת יחיד רבי מאיר ורבנן פליגי עליה ואמרי דלא קרבי בבמת יחיד) [הא רבי מאיר דקרבין בבמת יחיד והא רבנן דפליגי עליה בבמה דלא קרב דלא הוי נידר ונידב] ואנא דאמרי כרבנן: לא אעיקר נידרו בחברון. לפנות נזירותו הייגו עיקר נידרו: נזיר עולם היה. והיה מגלח (מל' לל') (משנה לשנה) לחברון והוה תמן בתמיהא כלומר (דהתם נדר) [דסתם נדרייהו] מאן נפקא ליה מינה היכא נדר ואמאי אזיל להתם בשביל כך. ועוד הא בגשור הוה [נדר]: שהלך ליטול] כבשים בחברון. כדתניא אילים ממואב וכבשים מחברון דאי לא תימא הכי נזירות דחוצה לארץ היא דנדר בשבתו בגשור בארם ואין עולה לו מן המנין דהכי תנן במס' נזיר מי שנזר נזירות מרובה: אף נסכים ביום וכדאמרקמת לעיל בנסכים הבאין עם הזבח דקדשו בשחיטתן הס"ד ומה"ד לרבות שלמי נזיר דקרבין במועד דאי שלמי נדר הרי כבר אמר נדריכם ומתיבת אמור עד תיבת דאי נמחק: (ו) יחיד דהא תניא לעיל כל שאינו נידב ונידר אינו קרב בבמת יחיד הס"ד: (ז) דרבנן דאי לא הוי אלא בעולת נדר אשר נדרתי בחברון והא: (ח) כבשים מחברון ולהקריבן כו' גדולה לפי שהן גדולים ומובחרים כדגרסי' במנחות אילים ממואב כבשים מחברון בשלהי כל הקרבנות וה"ק: (ט) הנזירות קריבה בבמה: (י) בינייהו ריש ספרים דגרסי רב דימי מר אמר הא ר"מ הא רבנן: (יא) הנזירות קריבה בבמה: (יב) בחברון ועיקר נדרו קרי ליה נדר אשר נדרתי בחברון והא: (יג) כבשים מחברון ולהקריבן בגבעון דאי אמר עד תיבת דאי נמחק: (יד) דלא הוי אלא בעולת נדר אשר נדרתי בחברון: (טו) ר"מ דאמר אלא בעולת נדר הרי כבר אמור נדריכם ונדבותיכם הא אינו מדבר אלא בעולת יולדת ועולת מצורע ולמנחותיכם במה הכתוב מדבר אי במנחת נדר הרי כבר אמור אי במנחת נדבה הרי כבר אמור הא אינו מדבר אלא במנחת: (טז) סוטה ובמנחת קנאות ולנסכיכם ולשלמיכם: (יז) מקיש נסכים לשלמים מה שלמים ביום אף נסכים ביום ולשלמיכם לרבות שלמי נזיר א"ל אביי ולימא מר שלמי פסח דאי שלמי נזיר נידר ונידב הוא: (יח) דהתניא: (יט) זה הכלל כל שהוא נידב ונידר קרב בבמת יחיד ושאינו נידב ונידר אינו קרב בבמת יחיד: (כ) המנחות והנזירות קריבין בבמת יחיד דברי ר"מ: (כא) סמי מכאן נזירות: (כב) מי איכא למ"ד דנזיר לאו נידר ונידב הוא: (כג) והכתיב: (כד) [4]מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלבה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון כי נדר נדר עבדך וגו' מאי לאו אקרבן: (כה) לא אעיקר נדרו אמר עיקר נדרו בחברון הוה והלא בגשור הוה: (כו) אמר רב אחא ואיתימא רבה בר רב חנן: (כז) לא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון: (כח) ה"נ מסתברא דאי תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק ירושלים ואזיל ומקריב בחברון ואלא מאי להביא כבשים מחברון האי אשר נדרתי לה' בחברון מחברון מיבעי ליה אלא לעולם לאקרובי ודקא קשיא לך אמאי שבק ירושלים ומקריב בחברון תיקשי לך גבעון דמקום קדוש הוא: (כט) אלא כיון שהותרו הבמות: (ל) כל היכא דבעי מקריב: (לא) [8]ארבעים שנה למאן תניא רבי נהוראי אומר משום רבי יהושע מקץ ארבעים שנה ששאלו להם מלך: (לב) דתניא אותה שנה ששאלו להם מלך אותה שנה עשירית של שמואל היתה עשר

לא) [ל"ל ממתניתא], **לב)** ל"ל ודלמא, **לג)** גיטין ס:, **לד)** גיטין פ:, **לה)** [ויעמ"ש מנחות ק:], **לו)** (מגיהא ר), **לז)** ל"ל ותנן ומתני' היא כמגילה ס:, **לח)** ל"ל ותניא:, **לט)** [זבחים קיח.], **מ)** [וכ"ב דימי אמר אל תמני מכאן מזירות תנאי היא כה"ל רבי מאיר ורבא רבנן מי מיכא למ"ד כו' כך מיתא ליקלוקו:], **מא)** תוספתא דסוטה פ"ג ה"ד:, **מב)** [סוטה לד: ע"ש], **מג)** מזיר ה., **מד)** סדר עולם פי"ד, **מה)** גי' רש"ק. וגי' ל"ק ומקריבן ע"ש פוסל בהו כאכיבים כו' והל"ת, **מו)** עי' ל"ק שהפך הגיגה, **מז)** [ש"ב טוז], **מח)** [עי' גי' איליקוט שהעתקתי לקמן דגמי הכל ניחא], **מט)** ל"ל הוא,

סח: שני שעירי פרק שישי יומא

עין משפט נר מצוה

מב א מיי׳ פ״ז מהל׳ מעשה קרבנות הלכה ד:
מג ב ג ד ה מיי׳ פ״ה מהל׳ פרה הל׳ ד:
מד ו מיי׳ פ״ג מהל׳ עבודת יום״כ הל׳ ז:
א ז ח מיי׳ שם הל׳ ט:
ב ט י מיי׳ שם הלכה י:
ג כ מיי׳ שם הלכה ח:
ד ל מיי׳ פ״ח מהלכות בית הבחירה הל׳ ו:
ה מ מיי׳ פ״י מהלכות מעשה הקרבנות הל׳ ח:

תורה אור השלם

1. וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף:
ויקרא ד יב
2. וְהַשָּׂרִף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה:
ויקרא טז כח
3. לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ:
ישעיהו א יח
4. וּבָעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:
במדבר כט ז
5. וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וָזָר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם:
שמות כט לג

מוסף רש״י

הובא בסוף המסכת

רבינו חננאל

אמר רבא מאן תנא דפליג על ר׳ יוסי הגלילי ר׳ אליעזר בן יעקב היא דתניא על שפך הדשן שיקדים שם דשן. ר׳ אליעזר בן יעקב אומר שיהא מקומו משופך. ודחי אביי ודילמא במקומו משופך פליגי ולאו דלא כעי ר׳ אליעזר בן יעקב על שפך הדשן ממש. מאן דאמר ניתך הבשר והחלב כהיתוך מים אין מטמא בגדים, החריבה נמי כמו היתוך הוא שהרי לא נותר בשר, ואינו מטמא בגדים. ומי שאמר משנעשה אפר החריבה אינה אפר ומטמא בגדים. אמרו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר כו׳. אמר אביי ש״מ קסבר ר׳ יהודה בית חדורו מדבר הוא. קמ״ל כיון שהגיע למדבר נעשת מצותו.

הדרן עלך שני שעירי

בא לו כהן גדול לקרות אם רוצה בבגדי בוץ קורא כו׳. דייקינן מתתני׳ דקריאה לאו עבודה היא. ומדקתני בבגדי בוץ ש״מ דבגדי בוץ כהונה ניתנו ליהנות בהן. ואע״ג דאסיקנא לשמעתא כי ניתנו ליהנות בהן, דחינן דילמא שני קריאה דצורך עבודה היא. הכי נמי דחינן דלא היו ישנים בבגדי קדש הא מיכל אכלי בהו. דילמא שני אכילה דאית בה כפרה כעבודה היא, דתניא ואכלו אותם אשר כופר בהן, מלמד כיון שהכהנים אוכלין אותם בעלין מתכפרין. איכא דאמרי שינה הוא דלא הא דילוך בהו שרי. ודחינן אפילו הילוך אסיר.

מסורת הש״ס

מב ג״ל עא. **ב** [ובעיון ערך תרך נרם אמר רבא דשויה חרוכא איכא דאיתיהו], **ג** [גי׳ דיהלא״ל מתם], **ד** [פוטה מ״ג], **ה** [מגילה כד.], **ו** [גיר׳ סדר המשנה וירושל׳ עומד ומקבל ומקבל ועומד וקורא וכו׳], **ז** [גי׳ במשנה שבמשניות ותי״ט], **ח** [לקמן עא.], **ט** [גי׳ יכו׳ היתה נעשית כאתמו], **י** [מגיד כה.], **כ** [פסחים נט. יומא מ. ל.], **ל** [ירקרל מז.], **מ** [לקמן ע.], **נ** [שם:], **ס** [לקמן ע.].

גליון הש״ס

מתני׳ קורא על **פה.** עיין בהגיגי יומא ס״ח דברכות דף ז ע״ב:

הגהות הב״ח

(א) מתני׳ ר׳ ישמעאל אומר וכלא סימן אחר כו׳. נ״ב בגרישא הוא: **(ב)** מתני׳ וסכן גדול עומד ומקבל וקורא. נ״ב ס״א עומד וקורא: **(ג)** שם המקדש (כפני עצמן) ועל ישראל (כפני עצמן) ועל הכהנים (כפני עצמן) ועל שאר התפלה כל״ל ותיבות ועל ירושלים כפני עצמה נמחק ותיבות כפני עצמן מוקפין וי״ב ס״א ועל הכהנים ועל ישראל ועל שאר התפלה:

הגהות הגר״א

[א] במשנה (ר׳ ישמעאל כו׳ עד כשלג ילבינו) תא״מ: **[ב]** גמ׳ (דקסבר ר׳ יהודה) תא״מ: **[ג]** במשנה ועל המקדש ועל הכהנים ועל ישראל כפני עצמן ועל שאר התפלה. כל״ל:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) מתני׳ על הכהנים ס״ע ועל שאר התפלה. נ״ב עי׳ בגריימא לקמן דף ע׳ ע״ל מ״ד על התורה וכו׳ ועי׳ תוי״ט ד״ה על התורה כו׳ ודו״ק:

לעזי רש״י

ריידיריגרד״ש. משמר עדפי.

תוס׳ ישנים

יד הוא כדאמרינן בפסחים ברש״י אלו דברים גבי סכין ומסכת שקלים פרק התרומה (מ״ב) מוכח דהאי לשון בן זהורים דהכא אין זה לשון זהורים שהיו קושרין במקבל בגאם״ש הענין המתפלה לענל בפרק טרף בקלפי (דף מא:) דקתני פרה ולשון של זהורים שבגאם״ש ענין המתפלה בתן מתרומת הלשכה כנגד שעיר הלשכה (ס״ב) [ולשון שבין קרניו בתן מעירי הלשכה ס״ב]: **מלבין** ויודעין

ג) ל״ל עא. **ד)** [ובעיון ערך תרך נרם אמר רבא דשויה חרוכא ויעיין בהגהות מרוכא איכא דאיתיהו], **ה)** [גי׳ דיהלא״ל מתם], **ו)** [גי׳ ירושלמי מוחזן], **ז)** פוטה מ״ג, **ח)** [מגילה כד.], **ט)** [גיר׳ סדר המשנה וירושל׳ עומד ומקבל ועומד וקורא וכו׳], **י)** [גי׳ במשנה שבמשניות ותי״ט], **כ)** [לקמן עא.], **ל)** [ירקרל מז.], **מ)** [לקמן ע.], **נ)** [שם:], **ס)** [לקמן ע.].

מ) ל״ל מ״ד. **נ)** [גי׳ ירו׳ היתה נעשית כאתמו], **ס)** [לקמן ע.].

הגהות הש״ס

(א) מתני׳ קורא על פה. עיין בהגיגי יומא ס״ח דברכות דף ז ע״ב:

הגהות הב״ח

(ב) מתני׳ ר׳ ישמעאל אומר וכלא סימן אחר כו׳. נ״ב בגרישא הוא: **(ג)** מתני׳ וסכן גדול עומד ומקבל וקורא. נ״ב ס״א עומד וקורא: **(ד)** שם המקדש (כפני עצמן) ועל ישראל (כפני עצמן) ועל הכהנים (כפני עצמן) ועל שאר התפלה כל״ל ותיבות ועל ירושלים כפני עצמה נמחק ותיבות כפני עצמן מוקפין וי״ב ס״א ועל הכהנים ועל ישראל ועל שאר התפלה:

הגהות הגר״א

[א] במשנה (ר׳ ישמעאל כו׳ עד כשלג ילבינו) תא״מ: **[ב]** גמ׳ (דקסבר ר׳ יהודה) תא״מ: **[ג]** במשנה ועל המקדש ועל הכהנים ועל ישראל כפני עצמן ועל שאר התפלה. כל״ל:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) מתני׳ על הכהנים ס״ע ועל שאר התפלה. נ״ב עי׳ בגריימא לקמן דף ע׳ ע״ל מ״ד על התורה וכו׳ ועי׳ תוי״ט ד״ה על התורה כו׳ ודו״ק:

לעזי רש״י

ריידיריגרד״ש. משמר עדפי.

תוס׳ ישנים

יד הוא כדאמרינן בפסחים ברש״י אלו דברים גבי סכין ומסכת שקלים פרק התרומה (מ״ב) מוכח דהאי לשון בן זהורים דהכא אין זה לשון זהורים שהיו קושרין במקבל בגאם״ש הענין המתפלה לענל בפרק טרף בקלפי (דף מא:) דקתני פרה ולשון של זהורים שבגאם״ש ענין המתפלה בתן מתרומת הלשכה כנגד שעיר הלשכה (ס״ב) [ולשון שבין קרניו בתן מעירי הלשכה ס״ב]: **מלבין** ויודעין

ג) ל״ל עא. **ד)** [ובעיון ערך תרך נרם אמר רבא דשויה חרוכא ויעיין בהגהות מרוכא איכא דאיתיהו], **ה)** [גי׳ דיהלא״ל מתם], **ו)** [גי׳ ירושלמי מוחזן], **ז)** פוטה מ״ג, **ח)** [מגילה כד.], **ט)** [גיר׳ סדר המשנה וירושל׳ עומד ומקבל ועומד וקורא וכו׳], **י)** [גי׳ במשנה שבמשניות ותי״ט], **כ)** [לקמן עא.], **ל)** [ירקרל מז.], **מ)** [לקמן ע.], **נ)** [שם:], **ס)** [לקמן ע.].

מ) ל״ל מ״ד. **נ)** [גי׳ ירו׳ היתה נעשית כאתמו], **ס)** [לקמן ע.].

במתנה לרבות אפילו חוץ למתנה אחת דלא תימא חוץ לג׳ מתנות כמו פרים הנשרפים בגלח קרא נגמר מחוץ למתנה דטומאת בגדים דדמו להדדי דתרוייהו לגו מכשירים מינהו ונראה לי דאי לא כתב במתנה הוה גמרינן מפרה דלפ״ע על גב דהאי מכשיר והאי לגו מכשיר הוא מכל מקום כיון דאידי ואידי בשמיעת חוץ איירי דכתיב גבי פרה והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו וגמרינן להו מהדדי ופרה גמרינן מפרים הנשרפין משריפתן ולא מטומאתן דלשריפתן דמיא דאידי ואידי מכשיר הוא אבל לטומאתן לא דמיא כלל:

הדרן עלך שני שעירי

צפונה של ירושלים וחוץ לשלש מחנות [א]ר׳ יוסי אומר אבית הדשן נשרפין אמר רבא מאן תנא דפליג עליה דר׳ יוסי ר׳ אליעזר בן יעקב הוא דתניא [ב]אל שפך הדשן ישרף שיהא לשם דשן רבי אליעזר בן יעקב אומר שיהא מקומו משופך אמר ליה אביי ודילמא במקומו משופך הוא דפליגי ת״ר [ג]והשורף השורף מטמא בגדים [ד]ולא המצית את האור [ה]ולא המסדר את המערכה [ו]ואי זהו השורף זה המסייע בשעת שריפה יכול אף משנעשו אפר מטמאין בגדים ת״ל אותם [ז]אותם מטמאין בגדים ולא משנעשו אפר מטמאין בגדים ר״א ברבי שמעון אומר הפר ממטמא ניתך הבשר אינו מטמא בגדים מאי בינייהו [ח] איכא בינייהו דשויה חרוכא: **מתני׳** אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר [ט]ומניין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר אמר ר׳ יהודה והלא סימן גדול היה להם מירושלים ועד בית [י]חדודו שלשה מילין הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע שעיר למדבר [א] [ל] ר׳ ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר [3]אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: **גמ׳** אמר אביי ש״מ בית חדודו במדבר קיימא והא קמ״ל [ב] דקסבר רבי יהודה כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצותו:

הדרן עלך שני שעירי

בא לו כהן גדול לקרות [י]אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא [יא]ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו [יב]חזן [יג]הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל [ג] וקורא [יד] [יט]אחרי מות ואך בעשור וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן [יט]ובעשור שבחומש הפקודים [יט]קורא על פה ומברך עליה שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון [ג] ועל המקדש [ג] בפני עצמו [יז] ועל ישראל בפני עצמן ועל ירושלים בפני עצמה [א] ועל הכהנים בפני עצמן ועל שאר התפלה [יח]הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כ״ג כשהוא קורא ולא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן [יט]שוה כאחת: **גמ׳** מדקתני באצטלית לבן משלו מכלל דקריאה לאו עבודה היא וקתני אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן דילמא שאני קריאה דצורך עבודה היא דאיבעיא לן בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן או לא ניתנו ליהנות בהן ת״ש [יט]לא היו ישנים בבגדי קודש שינה הוא דלא הא מיכל אכלי דילמא שאני אכילה דצורך עבודה היא [כ] כדתניא [5]ואכלו אותם אשר כופר בהם [כא]מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין שינה הוא דלא הא הלוכי מהלכי בדין הוא דהלוכי נמי לא אסיפא

לצפונה של ירושלים. שכל מעשה חטאת נלפון: **אבית הדשן.** לריך שיקדיש לשם דשן המזבח שיהא נקרא קודש לכן מקום שפך הדשן מכלל דלתנא קמא לא לריך: **רבי אליעזר בן יעקב הוא.** דאמר לא אשמועינן אלא שיהא מקומו מדרון שיהא דשנו משתפך: **ודילמא במקומו משופך הוא דפליגי.** ומודה רבי אליעזר בן יעקב שיקדיש שם דשן אלא דבעי נמי מקומו משופך: **השורף.** המתעסק בלרכי שריפתן בגופו דכתיב אותם כגון המסייע בשעת שריפה והאי תנא אית ליה כדבי שמעון דאין מטמאין בגדים עד שיוצת בהן האור: **דשויה חרוכא.** דהוי ניתן הבשר ואפר מיהו לא הוי. לתנא קמא מטמאין עד שיעשו אפר דאותם קרינא ביה לרבי אליעזר אפר דאותם שוייה חרוכא לא מטמא דלא פר מיקרי: **מתני׳ אמרו לו לכהן גדול וכו׳.** שאינו רשאי להתחיל בעבודה אחרת עד שהגיע שעיר למדבר שנאמר [ט] ושלח את השעיר במדבר ואחר כך ואת אילו החטאת יקטיר המזבחה: **דירכאות.** בני אדם עומדים מירושלים לגוף בכדי שיראה זה סימנו של זה ומניפין אותם הסמוכין למדבר בסודרין וזה הסמוך לו רואה ומניף גם הוא ורואה חבירו הסמוך לירושלים. דירכאות בלע״ז רידריגרד״ש: **עד בית חדודו.** הוא רחוק המדבר ושם מתקיים ושלח את השעיר במדבר: **הולכין מיל.** כדאמרן לעיל (סו:) מיקירי ירושלים מלוין אותו עד סוכה הראשונה: **גמ׳ נעשים מצוה.** ומתחיל לקרות הפרשה:

הדרן עלך שני שעירי

בא לקרות. את הפרשה דילפינן ממנוחות דאמרינן בפ״ק (דף ה:) מניין שאף מקרא פרשה מעכב וכו׳: **אם רלה לקרות בבגדי בוץ.** שהוא לבוש עכשיו שעבד בהן עבודת היום: **אלטלים.** לבוש כמין חלוק: בית הכנסת היה סמוך לעזרה בהר הבית: **חזן הכנסת.** שמש: **ראש הכנסת.** על פיו נחתכין לרכי הכנסת מי מפטיר מי פורס על שמע מי עובר לפני התיבה: **ואך בעשור.** שבפרשת אמור אל הכהנים: **ואומר יותר ממה שקריתי וכו׳.** בגמרא [מ] מפרש טעמא: **שבחומש הפקודים.** ספר וידבר שמתחיל במנינן של ישראל ופרשת פינחס בתוכו ספר וזאת המוספין אמורין: **קורא על פה.** טעמא מפרש בגמרא [נ]: **על הפורה.** ברכה של אחריה אשר נתן לנו וכו׳: **ועל העבודה.** רלה בעמך ישראל ותרלה העבודה בדביר ביתך וכו׳ שאותן לבדך בירלאה נעבוד: **ועל ההודאה.** מודים אנחנו לך עד הטוב לך להודות. על העבודה מברך בשביל העבודה שעבד והודאה שמוכה לעבודה דכתיב זובח תודה יכבדנני (תהלים נ) אחר עבודה תודה והיא הודאה: **על מחילת העון.** מחול לעוונותינו ביום הכפורים הזה וכו׳ עד מלך מוחל וסולח לעוונותינו וכו׳: **על המקדש.** מתפלל על המקדש ואותה כרוך שבחר במקדש: **ועל הכהנים.** מתפלל על הכהנים ואותם ברוך שבחר בזרעו של אהרן וכן על ישראל: **ועל שאר התפלה.** מפרש בגמרא [מ]: **גמ׳ נתנו ליהנות.** נתן רשות ליהנות בהן בלא שעת עבודה: **שינה הוא דלא.** שמא יפיח: שעשית מלותו. ותע״פ שהיה כמה פעמים מלבין קודם עשיית המלוה מ״מ שמוך לעשייתו היה מלבין: [ב] מאן דאמר מותרין לכתיב במדבר. ותע״פ דמעגלה ותמוחת הדשן לא ילפי׳ לה דהוה שני כתובים הבאים כאחד מ״מ אינטריך ליה למדבר דלא תיקף ג) נאסור משום גזירה (שוב) שמא ולמ״ד אסורין הוי מלי למימר לעל דהוה שלשה כתובים אלא דהוה מלי למיפרך הגיחה למ״ד דקתני פרה ולשון של זהורים שבגאם״ש ענין המתפלה בתן מתרומת הלשכה כנגד שעיר הלשכה (ס״ב) [ולשון שבין קרניו בתן מעירי הלשכה ס״ב]: **מלבין** ויודעין

הדם וכיולא בהן: הקטירן ס״ל לטוי במגם מקטר לה׳. ומתקן רש״י כתן ובפסחים פרק תמיד נשחט (דף סה:) וכפ׳ שני דסוטה (דף טו.) גבי מנחה משום דקשיא ליה דלכתוחה תניון טונא בתנחות מעלבו ומקטירו בכלי שרת מעלבו ומקטירו בהמיון וכבי פריך הכא והקטירו ס״ל וכי אלא מקטיר עכשיו והלא עדיו לבוש בגדי לבן ועליו עוד לקרות הפרשה ואח״כ יטבול ולבוש בגדי זהב לאילו ואיל דעבוד אמר לעל דהוה אמר לעל דמיפרך לקמן) ומתמיד נשחט: מי פריך הקטירן ס״ל והלא בהפשעו ניתמות קלי וחן כשרין בזה לה מקטר לה׳ ורבינו יעקב היה רולה לפרש הכא ובפסחים דגרס ליה וה״ק אמו במגם מקטיר לה׳ דעל כרחין לא היה נותנן במגם כדי לקדשן בה כי האמיתה מקדשתן ולא דמי לכלי שרת דמנמות דכלי שרת מקדשם ומיהו הכיא דסוטה אין לייסב לפי דבריו דפריך ליה גבי מנחה על כן נראה לרבי דוחלי הכי נמי הוי מלי לאקשויי במנחה בכל מקום שהוא אלא אחר שהקשה כסוטה אין לו לחוור להקשות בכל מקום ובפסחים דגרסינן בסוטה מעלבו ומקטירו בכלי שרת ומולחו ונותנו על גבי האפשים ד) ופריך וכי לפני המזלחה מקטירו חד היה ניחא לפי שיטת רש״י אבל יש בפרים דלא גרסינן הכי. מ״כ. וקשה לפי פירוש רבי דהכא דיבפסחים לתה הקשה אותו כיון שהקשה כן ופירש במקום אחר ונראה לי דלא קשיא מידי דשביר נרסי׳ ליה דבכל דוכתא לא פריך הכי אלא במקום שאינה הסדר כגון הכא שאינה כל סדר הי׳ הכפורים ואינו מתסר כלום משמע שכך היה הסדר שיתנן במגם ומקטירן וכן בפסחים שאינה סדר כל הסדר של פסחים כמו שהיה קרב א״כ משמע שכך הוא היה הסדר שיתנן במגם והקטירן שם וכן הייתי דקשה דקתניא התם בפרק שני (דף יד:) סדר מנחה [כלומר] אלה מביא מתוך ניתו כו׳ ולכך סבור דכך הוא הדין והסדר שמקטירן בכלי שרת אבל בהגי הסדר ולכך) יש שהוא דוקא לומר שמעלבו בהמיון או במקדה של חרס והקטירו על גבי המזבח. כן נראה עיקר: **אלא** אימת להקטירן. ואין מקטירן עכשיו עד שהוא מקריב מוספין כדפיל״ש על כן הגיה ר״מ בפירוש אחה כוונת קרבן והוציא תלגם והקטיר דגרס להקטיר לפי שעתה לה היה מקטירן עד אחר קריאת הפרשה והקרבת תלוי ואיל העם ומתה לשון אתנה אפם לו סמיטיו כך: (ע״ש שיך לדף סז ע״ב)

בשרו בעורו. לאיתקש עור הפר ואת כל בשרו דבריה דקרא לקרבו ופרטו דכתיב בתריה: במדוחה של ירושלים. שכל מקום שנאמר פני אינו אלא פני קדש שעומד כלפי המזרח ומזה נגנב פתחו של היכל שהוא כמערב: (דף סח ע״ב) **רבי אליעזר בן יעקב היא.** דלא כבי שיהיה בה דשן ומ״מ נמר שלם מתחת ה) ושפך הדשן במקום שפיכת הדשן: וקשה״ל דקסבר רבי יהודה כיון שהגיע שעיר לרחם המדבר נעשית מצותו. ואם היה קורא מיד הפרשה משמע דלאחורה דפליג ו) אמתא קמא דאמר לעיל (דף סז.). כשהגיע שעיר למדבר מלבין ויודעין היו שנעשית מצותו וחכו דכתיב [ולסנוק] שעד אותה שעה לא היה מלבין דלקמתן לעיל דלמא קדש ומלבין כו׳ ומזמן גרמים היה לרשיה כו׳ אלמא לא היה מלבין עד שעת הטיפה לגמרי ולפי שפי׳ התלמוד המשנה לעיל ז) ניחא ליה לר׳ יהודה שהיו קושרין אותו חוט אחד בסלע [ולסנוק] שעד אותה שעה לא היה מלבין דלקמתן לעיל דלמא קדש ומלבין כו׳ אלמא לא היה מלבין עד שעת הטיפה לגמרי ולפי שפי׳ התלמוד המשנה לעיל ז) ניחא ליה לר׳ יהודה

ג) כמשנה שלפניו שם גי׳ אחרת ועיין ש״י. ב) ע״כ שיך לדף סז ע״ב. ג) י״ג כמ״ד. ד) יש לפרש דפריך. ה) ל״ל מעל שפך. ו) ל״ל אר׳ אלעזר הקפר. ז) ל״ל ניח. ח) ל״ל כשמגיע. ט) ל״ל שהן.

מסוף הספר לתחילתו. למפרע: **וכל כך למה.** למה צריך לומר יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן: **שלא להוציא לעז על ספר תורה.** כשרואין אותו קורא פרשה אליבא על פה יהו סבורים שספר תורה חסר אותה פרשה: **מפני כבוד ציבור.** שיהו מלפין ודוממין לכך: **ונייתי אחרינא.** שיהא נגלל לפרשה אליבא: **משום פגמו** וכו'. שלא יאמרו חסר הוא: **ברכה שאינה צריכה.** שיהא צריך לחזור ולברך: **לתיקנה.** כמו שאנו אומרין אותן בתפלה: **פגו רבנן שאר התפלה.** השנויה במשנה כך היא רבנו תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע: **להראות חזותו לרבים.** להראות נויו של ספר תורה ותפארת בעליה שנראה בעיני הרבים: **אין מעבירין על המצות.** ומהו דתימא הלא נמי אעבורי הוא שמנית זו והולך לראות זו: **ומאי מצוה.** יש בראייתן יש כאן מצוה משום ברוב עם הדרת מלך: **קמ"ל.** דלאו מעבר הוא מאחר שאינו עסוק בה: **מתני' שבעה כבשים.** של מוסף הן במומס הפקודים (במדבר כט): **ופר העולה.** נמי דמוסף עם תמיד של בין הערבים בעולה תמימים: **גמ' היכי קאמר.** רבי עקיבא: **ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה.** ולא מיירי ביה אימת עביד ליה והוא הדין נמי לדיבא לאקשויי אשעיר אלא ריש מילתא נקט: **אימורי חטאת.** דתנא באידך פירקין [ב] נתנם במגס עד שיקטירם: **לא משכחת לה.** לפדר עבודת היום מתקנתא במשנתינו אלא משכחת לה מתקנתא לרבי אליעזר דתנא דבי שמואל דאיירי בכולהו או לרבי עקיבא דתוספתא שפירש שם את דבריו יפה. בדרבי עקיבא לא גרסינן יצא ועשה: **עם תמיד של שחר.** בלבשה לאשורה שנאמר במוספי כל הרגלים מלבד עולת הבקר אלמא מוספין עם עולת הבקר עשית בסמוך להן וילמוד יום הכפורים מסם: **ואח"כ עבודת היום ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ.** ואף על פי שהוא מן המוסף לא יכול להקדימו לעבודת היום לפי שנאמר [ג] בו ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים למדנו ששעיר חטאת הפנימי קדמו: ואמר

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו. אין לפרש מסוף תרי עשר לתחילתו דאם כן אפילו מתחילתו לסופו נמי לא דהיינו בכדי שיסקיר המתורגמן אלא מסוף הספר לגד תחילתו כלל כלל לא: **ושעיר** הנעשה בחוץ **עם תמיד של בין הערבים.** תימה לי מאי מספקא ליה (אם מספקא ליה) אם אימא דשעיר הנעשה בחוץ לחודיה קרב עם תמיד של בין הערבים אם כן לא ליתני במתניתין היו קרבים עם תמיד של בין הערבים בלשון רבים אלא ליתני היה קרב וי"ל משום דשייר אימורי חטאת דילמא אמורי חטאת נמי קרב עם תמיד של בין הערבים ולהכי קתני היו:

דתנא דבי שמואל. ה"ג רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה וז' כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ויש ספרים אין בהם אבל פר העולה אלא כתוב בהן יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת ופר העולה וז' כבשים ושעיר וכו' ולא נהילא אותה גרסא דאם כן תנא דבי שמואל נמי לאו מתקנתא היא דאיכא למיבעי עלה כמו אמתניתין: ואמר

[א]ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו; וגולל ספר תורה וכו'. [ב]וכל כך למה כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה: ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה: אמאי נגלול וניקרי? [ג]אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת [ד]לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור [ה]מפני כבוד ציבור ונייתי אחרינא ונקרי רב הונא בר יהודה אמר [ו]משום פגמו של ראשון וריש לקיש אמר [ז]משום ברכה שאינה צריכה ומי חיישינן לפגמא והאמר ר' יצחק נפחא [ח]ר"ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין אחת בענינו של יום ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה [ט]תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמא חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא: ומברך עליה שמונה ברכות: ת"ר [י]על התורה כדרך שמברכים בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כתיקנה ועל המקדש בפני עצמו ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל שאר תפלה ת"ר [יא]ושאר התפלה רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע וחותם בשומע תפלה ואח"כ כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים: הרואה כהן גדול כו' לא מפני שאינו רשאי: פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש [יב]אין מעבירין על המצות ומאי מצוה [1]ברב עם הדרת מלך קמ"ל: **מתני'** אם בבגדי בוץ קורא קדש ידיו ורגליו [2]פשט ירד וטבל עלה ונסתפג והביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי ר' אליעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ [א] היו קרבין עם תמיד של בין הערבים [3]קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו [ה]נכנס להוציא את הכף ואת המחתה קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו [6]ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט [7](וירד וטבל עלה ונסתפג) הביאו לו בגדי עצמו ולבש [8]ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש: **גמ'** איבעיא להו היכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים או דילמא הכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה אימת עביד ליה ותו בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא אימורי חטאת אימת עביד להו אמר רבא לא משכחת לה מתקנתא אלא או לרבי אליעזר דתנא בדבי שמואל או לרבי עקיבא כדתוספתא דתנא דבי שמואל [ז] רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא רבי עקיבא אומר [2]פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר [1]מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואחר כך עבודת היום ואח"כ

א מתי' פי"ב הל' ט"ו ופ"ב הל' ט"ו: ב מתי' שם הל' כג: ג מתי' פ"ב הל' ט"ו: ד מתי' שם הל' כג: ה מתי' שם פי"ב הל' כג ופ"ג מהל' עבודת יום"כ הל' י טו"ש ע"ב מ"ח סי' קמד סע' ז: ו מתי' שם פי"ב הל' כג ופ"ג מהל' עבודת יום"כ הל' י טו"ש ע"ב מ"ח סי' קמד סע' ז: ז מתי' שם הל' כ: ח מתי' פ"ד מהל' עבודת יום"כ הלכה ב: ט מתי' שם: י מתי' שם: יא מתי' פי"ב הל' ט ופ"ב הל' כז:

מוסף רש"י

וכל כך למה. לו לומר לעם, כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה. שלא יאמרו פרשה שהוא קורא על פה אינה מתוכה כו' ופסל משוכח הוא (סוטה מא:), משום פגמו של ראשון. של ספר תורה לאשון שלא יאמרו מגלה כו' פסול (שם). בענינו של יום. פרשה של אותה שבת לפי סדר פרשיות התורה (שם). ת"ר ושאר התפלה. זו היא שיש בהם אחת ומו תפלה אחונה רנה ובקשה וגו' (שם). ואחר כך. לאחר שגמר כהן גדול לקרוא פרשה בברכותיה, כל אחד ואחד. מן הלוים, מביא ספר תורה מביתו. לעזרה, לקבוב אין עריכ והולאלה ליום הכפורים, אי נמי ירושלים לתחומיה נעולות בלילה ומעכבין את כולה (שם). להראות חזותו. של ס"ת ומיו דאמר מר זה אלי ואנוהו אתנאה לפניו במצות בס"ת נאה בלילית נאה (שם). אין מעבירין על המצות. הפונע במצוה לא יעבור ממנה, ופקא לן במכילתא מוסמרתה את המצות קרי בים את המצוות, לא תמתין לה שתמתין ותיקון (לעיל לג. ובביר"ן מגילה ו:).

רבינו חננאל

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו כלומר למפרע לא. ואומר יותר ממה שקריתי כאן כתוב כאן. ולמה כל זה שלא יאמרו זה הספר תורה חסר הוא וכו', ואסיקנא לריש לקיש אינו פותח בספר תורה אחר לקרות בו עד שיברך ואע"פ שבירך בספר תורה האחר שקרא בו. וכי תלתא גברי בתלתא סיפרי לא הוה פגמא לספרים. חד גברא בתרי סיפרי פגמא. ירושלמי ומברך עליה ח' ברכות על התורה, בא"י הבוחר בתורה. ועל העבודה בא"י שאותך ביראה נעבוד. על ההודאה.

בא"י הטוב לך להודות. על מחילת העון, בא"י מוחל עונות עמו ישראל. על המקדש, בא"י הבוחר במקדש [6]בא"י שומע תפלה. הרואה כהן גדול כשהוא קורא כו'. ש"מ דמצוה היא לישב בכנסת בשעה שקורין בספר התורה, שנאמר ברוב עם הדרת מלך. יצא ועשה את אילו ואת איל העם כו'. איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר, שבעת כבשים תמימים עם תמיד השחר היו קריבין ופר העולה כו', ושחיטת פרו, והקטרת, והזאת דם הפר לפני הכפרת, ושחיטת השעיר, והזייתו דמו בפנים, והזיית מדם הפר לפני הפרכת, והזיית מדם השעיר לפני הפרכת, עירוב דם הפר בדם השעיר, והזייה בקרנות מזבח הזהב, והזייה על טהרו, וידוי על שעיר המשתלח, ושילוח השעיר, והוצאת הכף והמחתה, והוצאת פר ושעיר לשריפה, וקריאה בתורה, והקרבת אילו ואיל העם, וחלבי פרו, וחלבי השעיר הנעשה בפנים, ופר העולה ושבעת כבשים תמימים, ושעיר של חטאת וחמיר של בין הערבים. ואמר רבא לא תמצא בסדר הזה אחרי עבודת היום שדברי הכל שרין בה, אלא אי ר' אליעזר דבי שמואל, דתנא דבי שמואל ר' אליעזר אומר יצא [ועשה] אילו ואיל העם ואימורי חטאות. ופר העולה ושבעת כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ ותמיד של בין הערבים. אי ר' עקיבא דתוספתא. דתני בתוספתא ר' עקיבא אומר תמיד של שחר ועמו עולת המוסף והן פר ושבעה כבשים. שמצינו בכל מקום כי המוספין עם תמיד של שחר קריבין, כדכתיב מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה וגו' עד עולת התמיד יעשה. ולמה לא עשה עמהם איל העם בדרך שעושה כל השנה מפני שכתוב מפורש ביום הכפורים ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם ללמד שאין נעשין אלא לאחר עבודת היום. ואחרי כן עושה עבודת היום.

ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה. והא דאמר בגיטין (דף ס:) דבריה שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה אומר רבי דמליה מן המובחר היא לקרות אותו שבכתב בכתב ושבעל פה בעל פה ומשום כבוד צבור לא הקריאוהו לגלול וריב"ל פי' ואמר הואיל ואינו מגיד אלא עבודת היום יכול לקרות בעל פה כעין תפלת המוספין שאינו קורין בעל פה ומביא לאיה מן הירושלמי דקאמר התם המכילתין אין גוללין ספר תורה בציבור ובתמיד קורין אחרי מות ואף בעשור כו' שנייא היא שהיא סדורה של יום תדע דאמר ריש לקיש בכל אחר אסור לקרות בעל פה ובאן קורין בעל פה אף קשה לרבי על פרשת קרבנות שאנו אומרים בכל יום בעל פה ואינו סדורה של יום ואומר רבי דהייני טעמא שאינו מוגה רבים ידי חובתן אבל אם היה לאוגה רבים ידי חובתן היה אסור כיון שאינו סדורה של יום וה"מ והלא אומר הלל בעל פה ואע"פ שהוא לאוגה רבים ידי חובתן כדאמר בגזל (דף לח:) ר"ל שכיון שאינו אלא דברי שבח והודאה בעלמא מו ליכא למיחש למידי ובאם הכא רבי אליעזר ממין שמעתי שהיה מביא ראיה לפירוש זה מדאמר בפרק בתרא דתענית (דף כח.) גבי מעמדות בשחרית ובמוסף נכנסין לביהכ"נ וקורין בתורה כדרך שקורין כל השנה כולה ובמנחה יחיד קורא אותה בעל פה ת"ר יחיד ויחיד יכול לקרות אותה על פה בצבור מי' כיון שהוא לאוגה את הצבור אלא כולן קורין אותה על פיהן לקורין את שמע ומשמע שכיון שהוא לאוגה את הרבים אסור אבל היחידים אלא לאוגה הרבים מיתר מתוך כך הנו הוא אליה לצור לקרות את שמע בלתם וכן הספורים של כרוך ר' לעולם אתן ואמן ועל ידו נהגו כולן וכן מי כמוך באלים ומאומה ר' יתלוך לעולם ועד באמת ואמונה אבל כי פדה ה' את יעקב וגו' וכן אומר לעולם אורים בגדולים ביוצר אור אומר בקול רם לפי שנתקנו שם לעורר תחומה מעין פתיחה ותפלות של רשם הנה כגון מלכיות וחכריות ושופרות אומר בקול רם לפי שאינו אלא תפלות ובאם לתקום מעינינו של יוסי. מ"ר: **ונגלול וניקרי כו'.** תימה לעיל הוה קשיא ליה אמאי מלגלגין במגילה אפילו מאחרי מות אלא בעשור ובאמת קשיא ליה לאיפכא ונגלו וניקרי ואומר ס"ר יוסף ההשמה בעי מעמא דאמאי אמרינן לעיל דאין מלגלגין ועל המשנה נמי לו לפרש הטעם: **משום** ברכה שאינה צריכה. מכאן יש לגמרא דהשמוטו הרבה בהמות לו עופות כיחד אסור לבסיים בין שחיטת עוף לחבירו כדי לחזור ולברך כיון שיכול לגאת בברכה לאשונה: שמנה ברכות. כולן מפורשות בירושלמי: ולא מפני שאינו רשאי פשיטא. ואע"ג דאמר בברכות (דף ח.), ועוחכי ה' יכלו זה המניח ספר תורה ויוצא ובין פסוקיה לפסוקיה מיבעי לן התם מ"מ יכול

עין משפט נר מצוה

יא א מי' פי"ב הל' ט"ו מהל' תפלה הל"ט והל' יג קמג עטין יט טוש"ע מ"ח סי' קמד סעיף ח:

יב ב ג [מי' שם הל' כג] ופ"ג מהל' עבודת יום"כ הלכה י טוש"ע שם ס"ג ד [וכ' אלפס פ' הקורא את המגילה עומד דף לעב.]:

יג ד מי' פי"ג מהל' תפלה הלכה כד סמג עטין שם טוש"ע מ"ח סי' תרפד סעיף ג:

ה [מי' שם פי"ב הל' כג ופ"ג מהל' עבודת יום"כ הל' י טוש"ע מ"ח סי' קמד סע' ז]:

יד ו ז ח ט מי' פ"ד מהל' עבודת יום"כ הלכה ג:

טו י מי' שם:

טז כ מי' שם הל' ו ופ"ב הל' כז]:

הקורא למפרע פרק שני מגילה

אחר ישובו בני ישראל. אחר ישובו לבית המקדש ובקשו הקב"ה ואת דוד מלכם: ובאו תודה. אחר זביחה תן הודאה: וירד מעשות החטאת והעולה וגו': מדא מילתא היא. אף הודאה עבודה של מקום הוא: אסור לספר. בקביעות ברכה: למי שיכול. ואין מי שיכול לספר את כולו לפיכך אין נראה לספר מדעתו אלא את מה שתקנו חכמים: **היסופר לו כי אדבר.** הכי דריש ליה היסופר שבחו כולו כי אדבר לו דברי שבח אם אמר לעשות כך כי יבוא: **סמא דכולה משתוקא.** מבחר כל הסממנין היא השתיקה שלא להרבות דברים והיינו לך דומיה תהלה: **מלה בסלע משתוקא בתרין.** אם תהלה לקונה השתיקה בשתים: הדבור בסלע תקנה השתיקה בשתים: **קראה תרגום בכל לשון.** זו אין ל"ל זו קתני: **מיתיבי.** לרב ושמואל דקתני הכא יוונית לא יצא: **הא לא דמיא.** תירוצא הוא: **גיפטיים לגיפטיים יצא.** והכי נמי תנן במתני' לוועזות בלעז: **עברית.** לשון עבר הנהר: **עילמית.** לשון עילם (ו): **מתני' כברייתא.** זו מיתוקמא קראה בכל לשון דקתני מתני' לא יצא כגון גיפטית למדיים ומדית לגיפטיים אבל קורין אותו לוועזות בלעז אים כלשונו: **ופרסומי ניסא.** אע"פ שאין יודעין מה ששומעין שומעין את השומעין ומומרין מה היא הקריאה הזו ואין היה הגס ומודיעין להן: **לא הוו ידעי רבנן.** תלמידי רבינו הקדוש: **חלוגלוגות.** מין ירק הוא ושנוי בכמה מקומות במשנה ובברייתא: **פרפחיני.** פירקקל"א בלע"ז: **מסלסל בשערך.** למדנו שהסלסול לשון חיפוש והיפוך: **טאטאתא.** איסקופ"א בלע"ז: סירוסין

[1]אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וכיון [א]שבא דוד באתה תפלה שנאמר [2]והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי [ב]וכיון שבאת תפלה באת עבודה שנאמר עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי [ג]וכיון שבאת עבודה באתה תודה שנאמר [3]זובח תודה יכבדנני ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה דכתיב [4]וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים אימא קודם עבודה לא ס"ד דכתיב וירד מעשות החטאת וגו' מי כתיב לעשות מעשות כתיב ולימרה אחר העבודה לא ס"ד דכתיב זובח תודה מאי חזית דסמכת אהאי סמוך אהאי מסתברא עבודה והודאה חדא מילתא היא [ד]ומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דכתיב [5]ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ברכה דהקב"ה שלום שנאמר [6]ה' יברך את עמו בשלום וכי מאחר [ה]דמאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו תפלה על הסדר שמעון הפקולי מאי הסדיר [6]שכחום וחזר וסדרום [6]מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של הקב"ה [ו]דא"ר אלעזר מאי דכתיב [7]מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדאי נעקר מן העולם שנאמר [8]היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע דרש ר' יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב [9]לך דומיה תהלה סמא דכולה משתוקא כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא [ז]מלה בסלע משתוקא בתרין: קראה על פה לא יצא וכו': מנלן אמר רבא אתיא זכירה זכירה כתיב הכא [10]והימים האלה נזכרים וכתיב התם [11]כתב זאת זכרון בספר מה להלן בספר אף כאן בספר וממאי דהאי זכירה קריאה היא דלמא עיון בעלמא לא סלקא דעתך [7](דכתיב) [12]זכור יכול בלב כשהוא אומר [13]לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה: קראה תרגום לא יצא וכו': היכי דמי אילימא דכתיבה מקרא וקרי לה תרגום היינו על פה לא צריכא דכתיבה תרגום וקרי לה תרגום: אבל קורין אותה ללועזות בלעז וכו': והא אמרת קראה בכל לשון לא יצא רב ושמואל דאמרי תרוייהו בלעז יווני היכי דמי אילימא דכתיבה אשורית וקרי לה יוונית היינו על פה א"ר אחא א"ר אלעזר שכתובה בלעז יוונית ואא"ר אחא א"ר אלעזר מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר [14]ויקרא לו אל אלהי ישראל דאי סלקא דעתך למזבח קרא ליה יעקב אל ויקרא לו יעקב מיבעי ליה אלא ויקרא לו ליעקב אל ומי קראו אל אלהי ישראל מיתיבי קראה גיפטית עברית עילמית מדית יוונית לא יצא הא לא דמיא אלא להא [ח]גיפטית לגיפטים עברית לעברים עילמית לעילמים יוונית ליוונים יצא אי הכי רב ושמואל אמאי מוקמי לה למתני' בלעז יוונית לוקמה בכל לעז [אלא מתניתין כברייתא] וכי איתמר דרב ושמואל בעלמא איתמר [ט]רב ושמואל דאמרי תרוייהו [י]לעז יווני לכל כשר והא קתני יוונים ליוונים אין לכולי עלמא לא אינהו דאמור כרשב"ג דתנן [11]רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית ולימרו הלכה כרשב"ג אי אמרי הלכה כרשב"ג הוה אמינא הני מילי שאר ספרים אבל מגילה דכתיב בה [15]ככתבם אימא לא קמ"ל: והלועז ששמע אשורית יצא וכו': והא לא ידע מאי קאמרי מידי דהוה אנשים ועמי הארץ מתקיף לה רבינא אטו אנן [16]האחשתרנים בני הרמכים מי ידעינן אלא מצות קריאה ופרסומי ניסא הכא נמי מצות קריאה ופרסומי ניסא: קראה סירוגין יצא וכו': לא הוו ידעי רבנן [ך]מאי סירוגין שמעוה לאמתא דבי רבי דקאמרה להו לרבנן דהוי עיילי פסקי פסקי לבי רבי עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין לא הוו ידעי רבנן מאי חלוגלוגות שמעוה לאמתא דבי רבי דאמרה ליה לההוא גברא דהוה קא מבדר פרפחיני עד מתי אתה מפזר חלוגלוגך לא הוו ידעי רבנן מאי [17]סלסלה ותרוממך שמעוה [מ]לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לההוא גברא דהוה מהפך במזייה אמרה ליה עד מתי אתה מסלסל בשערך לא הוו ידעי רבנן מאי [18]השלך על ה' יהבך אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלנא בהדי ההוא טייעא וקא דרינא טונא ואמר לי שקול יהביך ושדי אגמלאי לא הוו ידעי רבנן מאי [19]וטאטאתיה במטאטא השמד שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לחברתה שקולי טאטיתא וטאטי ביתא ת"ר קראה סירוגין יצא סירוסין

דאי סלקא דעתך [נ]מזבח קרי ליה יעקב אל. (ב) נראה דהכי נמי כתיב (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי ויקרא לו ה' אלוס (שופטים ו) ומתרגמי' ופלח ולגי מ"מ יש לומר דהתם על שם הנס ועל שם השלום שמירע להן היו קורלין למזבח כן אבל הכא ליכא שום מעשה שמוכל לומר שע"י כן קראו יעקב אל ואם איתא שיעקב קראו אל הוי ליה לפרושי להדיא:

נקוט

עין משפט נר מצוה

א [טור ח"מ סימן קיט]:
ב [טור שם סימן קכ]:
ג [שם סי' קכא]:
ד [שם סי' קכב]:
בו ה מי' פ"ב מהל' מגילה הלכה ד סמג עשין ד טוש"ע ח"מ סימן תכ"ו פעיף ט:
ו [מיי' שם הלכה ג]:

תורה אור השלם

1. אַחַר יָשֻׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֵת יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ אֶל יְיָ וְאֶל טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: הושע ג ה
2. וְהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים: ישעיהו נו ז
3. זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים: תהלים נ כג
4. וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים: ויקרא ט כב
5. וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם: במדבר ו כז
6. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: תהלים כט יא
7. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ: תהלים קו ב
8. הֲיִסָּפֵר לוֹ כִּי אֲדַבֵּר אִם אָמַר אִישׁ כִּי יְבֻלָּע: איוב לז כ
9. לְךָ דֻמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלְךָ יְשֻׁלַּם נֶדֶר: תהלים סה ב
10. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מְתוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח
11. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם: שמות יז יד
12. זְכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם: דברים כה יז
13. וְהָיָה בַּהֲנִיחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל אֹיְבֶיךָ מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא תִשְׁכָּח: דברים כה יט
14. וַיְצַב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: בראשית לג כ
15. קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וּכְזִמְנָם בְּכָל שָׁנָה וָשָׁנָה: אסתר ט כז
16. וַיִּכְתֹּב כֹּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיַּחְתֹּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים בְּסוּסִים רְכֻבֵי הָרֶכֶשׁ הָאֲחַשְׁתְּרָנִים בְּנֵי הָרַמָּכִים: אסתר ח י
17. סַלְסֵלֶהָ וּתְרוֹמְמֵךְ כִּי תְחַבְּקֵנָּה: משלי ד ח
18. הַשְׁלֵךְ עַל יְיָ יְהָבֶךָ הוּא יְכַלְכֵּלֶךָ לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק: תהלים נה כג
19. וְשַׁמְתִּיהָ לְמוֹרַשׁ קִפֹּד וְאַגְמֵי מָיִם וְטָאטַאתִיהָ בַּמַּטְאֲטֵא הַשְׁמֵד נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: ישעיהו יד כג

מסורת הש"ס

א) [לעיל יז:], ב) מכות י. סוכיות יג:, ג) בערוך [ערך מל מן] גרס מילא בסלע משתוקא כאן בעבא, ד) [ל"ל דתניא], ה) [עי' תוספות לעיל ט. ד"ה כאן במגילה], ו) לעיל יח:, ז) ר"ה כו:, ח) [ר"ה שם ע"ש מיר ג.], ט) [שיך במשנה לעיל יח.].

גליון הש"ם

גמ"א שכחום וחזר וסדרום. לעיל דף ג ע"א סוכה דף מד ע"ב: שם מכאן ואילך אסור לספר. עיין לקמן דף כה ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עילמית לשון עילם הס"ד ואמ"כ מה"ד לוקמה בכל לע"ז ומתמיהין וכו' וקראה: **(ב)** תוספות ד"ה דאי ס"ד ומ"ד וכו' יעקב אל ואף על גב דהכי נמי כתיב ויקרא שמו ה' נסי:

לעזי רש"י

פירקקל"ר [פולפיי"ר]. רגלה, חלגלוגה (עשר-בר). אישקופ"א [אישקוב"א]. מטאטא.

מוסף רש"י

אף ספרים לא התירו. להס לשון אחר מון מלשון הקודש (לעיל ח.). **פסקי פסקי.** לפרקים שאין נכנסין יחד (ר"ה כו:). **חלוגלוגות.** ששנינו בפ"ק דיומא (יח.) כל שנעת הימים לא היה אוכל הבוסר וחלגלוגות (ר"ה שם). **פרפחיני.** ירק שקורין עירקקל"ר (שם). **סלסלה.** חפוש והפך בעמעומים של מורה (שם). **במזייה.** בשערו (דברים לב כד). **וקא דרינא טונא.** נושא משוי (ר"ה כו:).

רבינו חננאל

ואחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' [אלהיהם] ואת דוד מלכם. ואחריה תפלה [ואחריה] עבודה, שנא' [והביאותים אל הר קדשי] ושמחתים בבית תפלתי עולותיהם וזבחיהם לרצון. אחר עבודה הודאה, שנאמר זבח תודה יכבדנני. אחריהן ברכת כהנים, שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וגו' מלמד שעשה החטאת ואחר כך בירך את העם. אחר ברכה שלום, שנא' ואני אברכם, וברכת ה"כ"ה הוא שלום, שנא' ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. מיכן ואילך אסור לספר בשבחו של הק"ב"ה, שנאמר מי ימלל גבורות ה' וגו'. למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהילתו. אמר ר' אלעזר כל המספר בשבחו של הק"ב"ה יותר מדיי נעקר מן העולם. שנאמר אם אמר איש כי יבולע. וכתיב לך דומיה תהלה אלהים בציון, כלומר הדומיה היא תהילתך. סמא דכולא, משתוקא. מילה בסלע, ומשתוקה בתרתי. **קראה על פה לא יצא.** דאתיא זכירה זכירה, כתיב הכא נזכרים ונעשים, וכתיב התם כתוב זאת זכרון בספר, ופרישנא זכור בפה מה שכתיב בספר. **קראה תרגום,** אוקימנה בשכתובה תרגום וקראה תרגום **לא יצא.** וכל שכן אם כתובה אשורית וקראה תרגום, דהיינו על פה. **בכל לשון לא יצא.** אבל קורין אותה ללועזות בלעז. ואוקמוה רב ושמואל בשכתובה בלעז יווני וקורין אותה ללעוז יוני. **ואותבינן** עליהו, קראה גיפטית עיברית עולמית מדית יוונית בכל לשון לא יצא. ופרקינן לא דמיא מתניתין אלא לסיפא, גיפטית לגיפטים עיברית לעברים יוונית ליוונים יצא. אי הכי רב ושמואל לוקמה מתניתין בכל לעז. אין **מתניתין כברייתא,** ודרב ושמואל בעלמא איתמר דאליבא דרבן שמעון בן גמליאל דאמר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית, אמרו בלעז יוונית לכל כשר, דיוונית לרבן שמעון בן גמליאל כאשורית לחנא קמא היא. וקיימא לן כמתניתין וכפירושא דברייתא. **והלועז ששמע אשורית** אע"ג דלא ידע מאי קאמרי **יצא.** מאי טעמא דהא איכא מצות קריאה ופרסומי ניסא וכגון [נשים] ועמי הארץ דלא ידעין פירוש אחשדרפנים בני הרמכים ז), אפילו הכי נפקין ידי חובתן. **קראה סירוגין יצא.** פי' פיסקי פיסקי, כגון שקורא ומפסיק כיני ביני וחוזר ומתחיל ממקום שפסק. **סלסלה,** פירוש הפוך בה והפך בה, כלומר התעסק בתורתך תמיד. **מטאטא,** [מכבד] שמכבדין בו הבית. **יהבך,** המשאוי שלך. ת"ר קראה סירוגין יצא, כדאמרינן.

ז) נראה מזה קצת דגי' אמתא היה לרבינו בגמ' דדוקא ע"י הוא דלא ידעי הפירוש של האחשתרנים וכ"ע.